

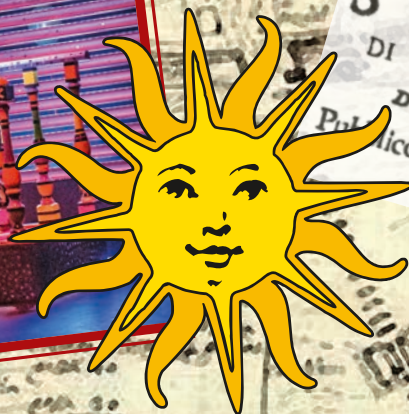
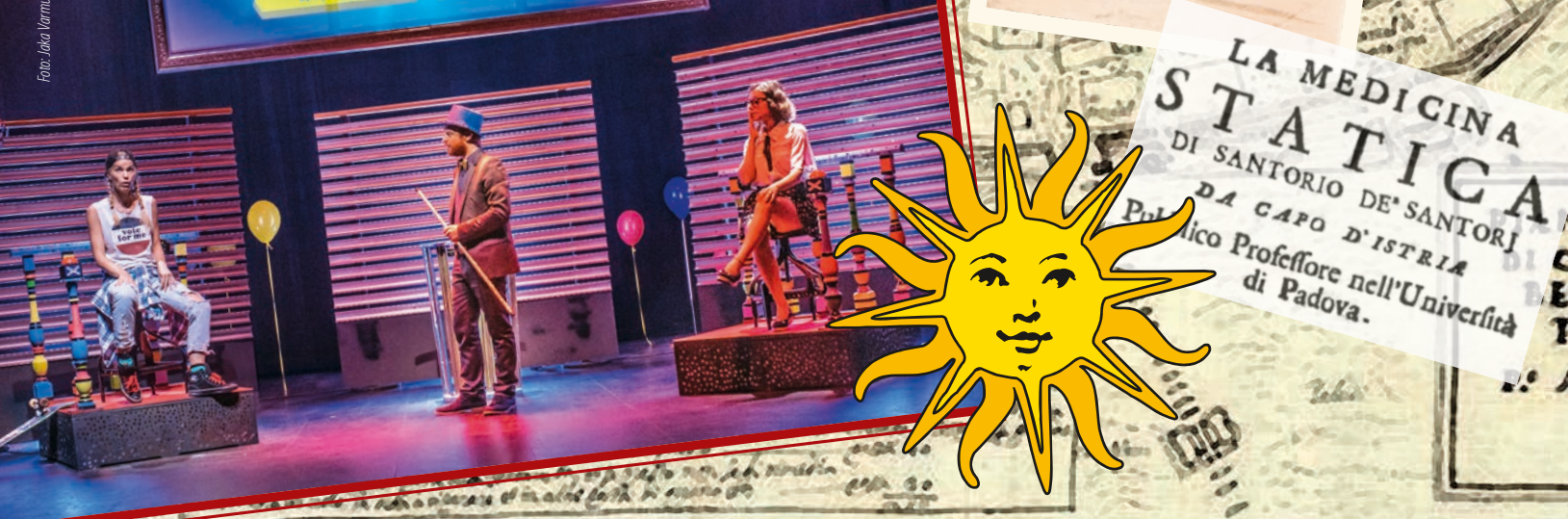
Poština plačana pri pošti 6101 Koper – Capodistria
TISKOVINA
NDP

SVET TILNIK

/ Kulturni občasniki za mlade zanesenjake / Gledališče Koper / Pokrajinski muzej Koper /
Comunità Autogestita Costiera della Nazionalità Italiana Capodistria, Centro Italiano
"Carlo Combi" Capodistria / Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper / Pokrajinski arhiv Koper /
Otok, zavod za razvijanje filmske kulture, Izola / Pomorski muzej "Sergej Mašera" Piran /
Znanstveno-raziskovalno središče Koper
/ Letnik XIII / Številka 3 / April 2020 / Spletna izdaja /

Foto: Jaka Varnič

LA MEDICINA
STATICA
DI SANTORIO DE' SANTORI
DA CAPO D'ISTRIA
Pubblico Professore nell'Università
di Padova.

Lepo je biti Koprčan

V našem gledališču si lahko ogledate gledališko predstavo z naslovom **Lepo je biti Koprčan**, ki jo je režirala Renata Vidič. Dve mladi dekleti, Lara Šavron (Tjaša Hrovat) in Agnes Kocjančič (Anja Drnovšek) tekmujeta v kvizu Lepo je biti Koprčan. Pod budnim očesom voditelja Eneja Ricobona (Rok Matek) in asistenta režije Maria Dragiča (Luka Cimprič) dokazujeta svoje poznavanje mesta **Koper – Aegida – Capris – Justinopolis – Capodistria**.

Kaj menite, so vsa imena, ki sem jih naštel, poimenovanja za mesto Koper ali pomenijo kaj drugega? Obkroži

DA NE

Toda naj pred začetkom vseh besed, najprej vprašam vas, bralce, ali je lepo biti Koprčan? Če je lepo biti Koprčan, napiši, zakaj, in če ni lepo biti Koprčan, prav tako zapiši, zakaj.

Lepo je biti Koprčan

Ni lepo biti Koprčan

Mitološka zgodba pravi tako:

Grška boginja **Atena Palada**, zaščitnica polotoka Istre, naj bi ga varovala s preletavanjem. Med preletom je v rokah držala ščit, ki ga je krasila velika glava meduze Aegide. Atena Palada pa je imela močnega nasprotnika, boga morja, Neptuna, ki se je zelo trudil, da bi jo oviral na vsakem koraku, in sicer tako, da je povzročal viharje. Med eno od takih neviht se

je boginja zatekla k ustju reke Formio, danes jo imenujemo Rižana. Ko se je boginja spustila na tla, je s ščitom ustvarila nekaj, kar je bilo podobno bazenu. V njem so ljudje zgradili mesto, ki so ga najprej poimenovali **Aegida** (ščit), kasneje pa v spomin na kozjo kožo, iz katere je bil ščit narejen, **Capris**: današnji Koper.

Nicolaes Berchem, 17. stol.

Druge različice mitološke zgodbe govori o nastanku otoka in mesta Aegida na tem otoku. Mesto naj bi ustanovila Atena Palada (mogoče tudi Venera), ki je v dvoboju z Neptunom doživela poraz. Pri tem ji je ščit padel v vodo. Jupiter ga je spremenil v skalo, skalo iz ščita, **Aegido**.

(vir: Scotti G., 2004, *La testa della medusa ed altri miti e leggende*, Edizioni Il Trillo, prevedla S. Kobal)

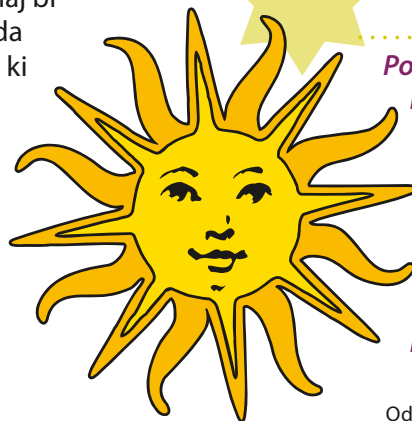
azobring

Pobarvaj meduzo.

V starem mestnem jedru Kopra je prostor z imenom Meduza. Veš, kaj ta prostor je in kaj se v njem dogaja?

Odgovor:

Poleg meduzine glave lahko na pročeljih stavb v Kopru občudujemo nebesno telo, ki ga preprosto narišemo kar z rumenim, oranžnim ali rdečim krogom. Včasih mu dodamo žarke, spet drugič tudi oči, nos in usta. Katero nebesno telo je to?

Odgovor:

Če napišem besedo **HERALDIKA**, na kaj mislim?

Odgovor:

Kje se to nebesno telo pojavlja kot heraldični znak ter za katero mesto?

Odgovor:

Foto: Dav

V predstavi *Lepo je biti Koprčan* voditelj mladima damama postavi vprašanje o dveh gospodih, ki sta rojena v Kopru: **Santorio Santorio** in **Pier Paolo Vergerio** *il giovane*. Mogoče veš, kdo sta gospoda bila in zakaj ju omenjamo?

Santorio Santorio

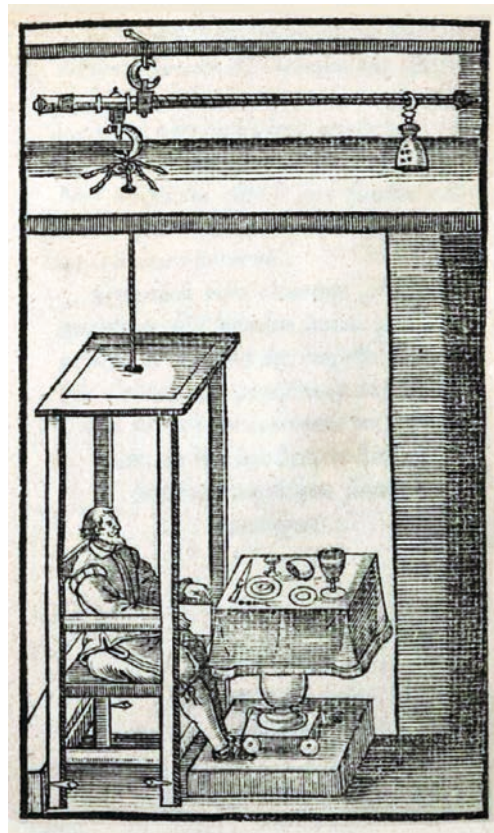
(1561–1636) je bil italijanski zdravnik in izumitelj, rojen v Kopru. Zdravil je italijansko in hrvaško plemstvo ter bil osebni zdravnik poljskega kralja.

Znanstvenik, zaslužen za uvedbo meritev in uporabo matematike pri eksperimentiranju na ljudeh.

Giacomo Pizzini

S pomočjo tehtnice je v tridesetletnem obdobju opravil raziskave na več kot deset tisoč ljudeh (med temi je bil Galileo Galilei). Poznamo ga kot izumitelja termometra.

(vir: Santorio Santorio (1561–1636) – the pioneer of modern clinical science, Natale g. De santo, Carmela Bisaccia, Antonio Mezzogiorno, V: *Annales kinesiologiae*, 2, 2011, 1; Wikipedia)

Pier Paolo Vergerio il vecchio (Peter Pavel Vergerij starejši) (1370–1444) in **Pier Paolo Vergerio il giovane** (Peter Pavel Vergerij mlajši) (1498–1565)

Vergeriji so bili koprška plemiška družina; vendar ne premožna. Reformator Vergerij se je lahko ponašal, da ima v svojem rodovniku slovitega humanista z enakim

imenom, Pier Paolo Vergerio, t. i. Vergerija starejšega. Ta se je v Firencah med prvimi naučil grščine, objavil Petrarcovo ep *Africa* in mu dodal Petrarkov življenjepis v traktatu *De ingenuis moribus et liberalibus studiis adolescentiae* (1402–03). Napisal je (prvo ohranjeno) humanistično komedijo *Paulus*.

Vergerij mlajši je študiral v Padovi in doktoriral iz prava. Leta 1536 je bil posvečen v duhovnika in škofa. Leta 1553 se je preselil v Tübingen in postal sveto-

valec vojvode Krištofa. V tej vlogi se je pridružil reformaciji na ozemlju sedanje Slovenije. Vergerij

in Trubar sta posredno ali neposredno navezala stik v Ulmu, na organizacijskem sestanku o prevajanju Biblije v (južno) slovanske jezike. Vergerij vojvodi Krištofu piše o tem, da ne more misliti na nič drugega kot na prevod in linguam Slavonicam.

(vir: Vergerij mlajši in Primož Trubar: latinski humanizem in slovenska reformacija Marko Marinčič v: *PKn*, letnik 41, št 2, Ljubljana, julij 2018)

Ioannis Kapodistrias (1776–1831)

Kdo je to?

Odgovor:

Mogoče kdo od vas ve, kje v Kopru stoji kip tega gospoda, čigar priimek izvira iz imena Capo d'Istria? Namig: stoji pred vhodom v stavbo, v kateri hranijo stare dokumente vseh vrst in oblik.

Odgovor:

Foto: Vojko Rotar / eKoper

nehnih spopadov s koprsko družino Verzijev ena veja družine Vittore izselila na otok Krk. Tu se je ustalila z nazivom grofov **Kapodistrias**, iz te pa je izhajal Ioannis Antonios Kapodistrias.

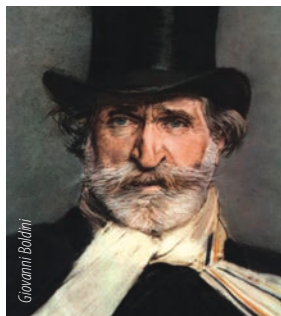
Vittori so imeli v Kopru in zaledju veliko posestev, bili so zemljiški gospodje Sv. Petra in Krkavč. Zasedali so tudi pomembne državniške službe v Beneški republiki. V Kopru so izumrli leta 1855.

(vir: <https://ekopercapodistria.si/arhiv/kapodistrias-znanilec-evropske-ideje/>)

Veliko vprašanj sem vam že postavila. Mogoče bi bilo na tem mestu primerno, da tudi vi meni postavite vprašanje ali dve. Ste za?

Vprašajte me o nečem, kar je, ali je bilo v Kopru, ali občini Koper. Lahko me vprašate o kakšni osebi, ki je tu živela, se rodila ali še živi. Kar koli. Vsa vaša vprašanja bodo dobrodošla in nanje bom skušala odgovoriti po najboljših močeh.

Vprašanja pošljite na naslov: Gledališče Koper, Verdijeva 3, 6000 Koper, s pripisom **Za Svetilnik**.

Giovanni Bolchini

V trenutku, ko sem napisala naslov Gledališča Koper, se mi je že porodilo vprašanje ... **kdo je Verdi, po katerem je poimenovana**

ulica? Mogoče veš? Ali je povezan s Kopro?

Odgovor:

In zdaj sem se spomnila še na enega gospoda, katerega portret hrani Pokrajinski muzej Koper. Rodil se je leta 1701 v Kopru, umrl pa leta 1736 v Parizu. Bil je opat, pesnik in libretist.

Foto: arhiv Pokrajinskega muzeja Koper

Njegovo ime in priimek se, tako kot pri Santoriu Santoriu, ponavljata; razlika je le ta, da se ime in priimek osebe, ki jo iščemo, začne na črko **G**. **Kdo je to?**

Odgovor:

Če si predstave *Lepo je biti Koprčan* še nisi ogledal, je zdaj, ko nekatere odgovore že poznaš, pravi čas. Poleg slavnih osebnosti, ki so ime Kopa ponesle v svet, boš med predstavo lahko odgovarjal še na druga zanimiva vprašanja o zgodovini našega sončnega mesta Koper. * **Samanta**

Leta 1776 se je na otoku Krk rodil Ioannis Kapodistrias, prvi predsednik neodvisne grške države. Kapodistrias, čigar priimek izvira iz Kopa, ima v tem mestu svoj trg in bronasti kip. Kapodistrias velja za enega od pobudnikov ideje o evropski enotnosti. Grška narodna skupščina ga je leta 1827 izbrala za prvega predsednika grške republike. Umrl je v Naupliunu leta 1831 kot žrtev atentata.

Njegovi predniki so pripadali koprski plemiški družini **Vittori (de Victore)**, ki jo v Kopru opazimo leta 1329. Po izročilu te družine naj bi se leta 1373 zaradi ne-

Muzejska zima na fotografijah

Petošolci OŠ Šmarje so nas letos obiskali že drugič – tokrat na delavnici **Od niti do oblačila**.

Na decembrskem prazničnem druženju **smo okrasili božično drevesce po starim**, v muzejskih sobanah pa smo poiskali likovne motive, povezane z **božičem**.

Petošolci OŠ Prade so se ob pomoči animatorke Vojke Vidakov neustrašno lotili **kvačkanja**.

Le kaj bodo **stkali** petošolci OŠ Dušana Bordona?

»Kako se melje kava? Ali bi bil stari čevlječek prav kateremu od sošolcev?«
Muzejski kovček je obiskal prvošolčke v izolski OŠ Vojke Šmuc.

Drugošolci OŠ Koper so se prelevili v slikarje in na ustvarjalen način spoznavali **umetniške slike** v glavni dvorani.

Šestošolci OŠ Livade Izola so se prelevili v **Rimljane** in se pomerili v **antičnih igrah**.

Od niti do oblačila

Tako se imenuje naša **najpopularnejša muzejska delavnica** – po številu udeležencev premaga celo zabavni Lov na zaklad!! V letu 2019 se je **te delavnice udeležilo kar 25 skupin ali skupaj 534 petošolcev**. In zakaj je ta delavnica tako privlačna? Govori o tem, **kako so si preprosti ljudje v preteklosti sami izdelali oblačila**. Lepo se dopolnjuje s snovjo predmeta gospodinjstvo. Je razgibana, saj si učenci ogledajo razstavo, rešujejo delovne liste, previjajo **štrene** in **klobčiče**, s tipom **ugotavljajo vrsto blaga, kvačkajo** in **tkejo**. Na koncu novo znanje utrdijo ob ogledu dokumentarnega filma.

Tu je nekaj nalog, seveda pa vas vabimo, da si razstavo pridete ogledat v **Etnološko zbirko Pokrajinskega muzeja Koper!**

1. Na fotografijah so pripomočki, ki so jih nekoč uporabljali pri pridobivanju vlaken, predenju niti in tkanju blaga – pri izdelavi oblačila torej. Poveži imena teh pripomočkov z njihovimi opisi in jih prepisi pod ustrezno fotografijo:

1 ROČNA TRLJA

2 GIBLJIVI ČESALNIK

3 PRESLICA

4 MOTOVILO

5 VREteno

6 KOLOVRAT

7 STATVE

8 NAVIJALNIK

- a pripomoček za česanje volne
- b priprava za previjanje štren v klobčiče
- c priprava za izdelovanje blaga s pomočjo tkanja
- č lesen pripomoček, na katerega se je privezalo predivo
- d pripomoček za trenje lanu ali konoplje
- e naprava, ki združi predenje in navijanje na vreteno
- f pripomoček, na katerega so navili štreno
- g pripomoček, na katerega predica navija spredeno nit

d

č

a

g

b

c

f

e

2. Nanizali smo nekaj trditev, ti pa s križcem označi, ali držijo ali ne držijo.

Pomagaj si s slikami:

- a) meščanska in kmečka noša sta se v Istri razlikovali DRŽI ... NE DRŽI
- b) krojaču so včasih rekli šuštar DRŽI ... NE DRŽI
- c) svilene niti so rastlinskega izvora DRŽI ... NE DRŽI
- č) na freski iz Hrastovelj Eva prede na preslico DRŽI ... NE DRŽI
- d) s striženjem ovc dobimo runo DRŽI ... NE DRŽI
- e) za beljenje blaga so nekoč uporabljali pepel DRŽI ... NE DRŽI

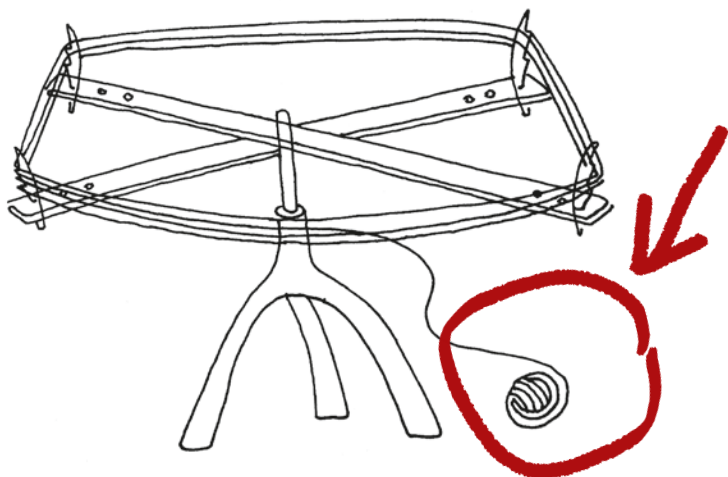

3. Pa še uganka:

Vržem čez streho, a še vedno držim za rep.

Kaj je to? Premešaj črke in dobil boš odgovor:

BIČKOLČ = _____

* Brigita

Rešitve:

- naloga: 1 d, 2 a, 3 č, 4 b, 5 g, 6 e, 7 c, 8 f
- naloga: a) drži, b) ne drži; šuštar so rekli čevljarju, krojaču pa žnidar; c) ne drži; svilene niti so živalskega izvora, č) drži, d) drži, e) drži
- klobčič

Z enim klikom v muzej!

S klikom na <http://virtual.pokrajinskiemuzejkoper.si> se lahko **virtualno sprehodite** po Pokrajinskem muzeju Koper kar iz domačega naslanjača!

Za **zabaven predah** med napor-
nim učenjem na daljavo pa si privoščite katero od **spletnih igric, ugank** in **kvizov**, ki so na voljo na spletni strani Pokrajinskega muzeja Koper, na povezavi <https://www.pokrajinskiemuzejkoper.si/si/muzej/zabava> *

“Il libro è un amico, un compagno di viaggio prezioso che, se lo si conosce fin da piccoli, ci accompagnerà per tutta la vita”.

Ogni terzo martedì e mercoledì del mese, da ottobre a maggio, alla Biblioteca civica di Pirano, in collaborazione con la Comunità Autogestita della Nazionalità Italiana di Pirano, si tengono **le ore della fiaba** in lingua italiana. **I libri vengono letti ad alta voce** per accompagnare i bambini in mondi diversi, per affrontare insieme emozioni e paure e per scoprire che con le storie si può **imparare, giocare, ridere, meravigliarsi**... per creare sin da piccoli un rapporto affettivo con la lettura. Ogni incontro è completato da adeguate strategie ludiche per divertire ulteriormente il bambino e per farlo divenire protagonista del percorso di lettura. Si tratta di un

percorso di lettura che propone ai bambini racconti riguardanti diverse tematiche, come per esempio il tema della diversità; ci sono pertanto storie di elefanti variopinti ed altri simpatici animali che scoprono le potenzialità delle loro differenze, storie da punti di vista insoliti, storie di paesi e di culture lontane. L'incontro tende ad evidenziare quanto la diversità sia una risorsa da valorizzare e un elemento che rende ogni individuo originale, unico e irripetibile. Non mancano neppure le storie antichissime di bambini avventurosi e ragazzi dal cuore puro, bambine intrepide e ragazze piene di immaginazione, oggetti magici e animali fatati. * **Monica Kunst e Ksenija Orel**

Nel 2020 vi aspettiamo:

- **il terzo martedì del mese:**
21 aprile, 19 maggio, 20 ottobre, 17 novembre e 15 dicembre 2020
alla Biblioteca civica di S. Lucia,
alle ore 18.00 con Ksenija Orel,
- **il terzo mercoledì del mese:**
15 aprile, 20 maggio, 21 ottobre, 18 novembre e 16 dicembre 2020
alla Biblioteca civica di Pirano,
alle ore 18.00 con Monica Kunst.

Segnatevelo nelle vostre agende e...
arrivederci a presto!

Nella casa della felicità
ogni giorno è una festività,
i cassetti ne sono pieni
e con i videogiochi ti scateni.

Nella casa del divertimento
c'è sempre un gran coinvolgimento,
sembrano ali dorate
le pareti colorate.

Lunedì da casa mia
la felicità è andata via,
le cose son normali
e io non ho più le ali.

Martedì a casa mia
è tornata l'allegria,
è presente il buonumore
se si chiede per favore.

* **Gianluca Miglioranza**
(alunno della Scuola elementare "Pier Paolo Vergerio il Vecchio" di Capodistria)

Curiosità... Nel 2020 si festeggia il centenario della nascita di **Gianni Rodari**, uno tra i più importanti autori italiani di filastrocche, rime, racconti e poesie per bambini e ragazzi. Tra i suoi libri più noti, ricordiamo: *Favole al telefono*, *Filastrocche in cielo e in terra*, *Grammatica della fantasia*, *La freccia azzurra*... Buona lettura!

Križkraž – Slovenijo spoznaš

Na Oddelku za mlade bralce Osrednje knjižnice Srečka Vilharja Koper smo 3. marca 2020 gostili priznano slovensko avtorico **Barbaro Hanuš**, ki nam je predstavila svojo najnovejšo knjigo: ***Križkraž – Slovenijo spoznaš***. Izšla je pri založbi Hart.

Predstavitve so se udeležili otroci priseljenci različne starosti, ki šele prvo ali drugo leto obiskujejo slovenski šolski sistem. Spoznali smo veliko kulturnih in naravnih znamenitosti Slovenije in se zabavali ob reševanju delovnih listov iz zbirke nalog: ***Križkraž – po Sloveniji se igraš***, prav tako delo Barbare Hanuš.

Na sosednji strani se lahko sami preizkusite v poznavanju tradicionalnih slovenskih jedi. Še več nalog in informacij o grbih, simbolih, krajih in legendah Slovenije pa si lahko preberete v omenjenih knjigah. Obe sta na voljo v Koprski knjižnici na Oddelku za mlade bralce. *

--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--

J U H A

--	--	--	--	--	--

Ž G A N C I

--	--	--	--	--	--	--

Rešitev:

--	--	--	--	--	--	--	--

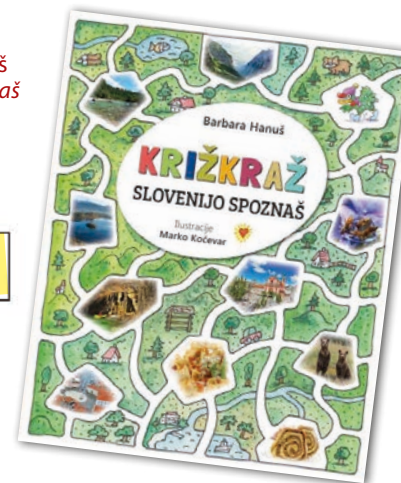

Mnjam, kako je dobro!

Katere tradicionalne slovenske jedi poznaš?

Reši izpolnjevanke. Na označenih poljih dobiš še eno jed, ki jo poznajo v vseh slovenskih pokrajinah.

Iz knjige Barbare Hanuš
Križkraž, Slovenijo poznaš
založbe Hart

Vrag v glasbi nosi violino v roki

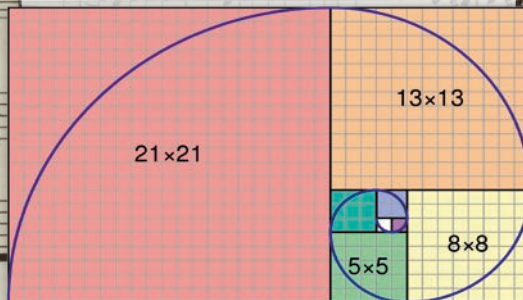
Andante cantabile. (♩ = 88.)

Na violino igramo z lokom, tako da lok vlečemo po struni, medtem pa s prsti leve roke pritiskamo strune ob ubiralko in tako določamo višino tona.

Poznamo **sedem običajnih velikosti violin**, ki nosijo oznake 1/16 (šestnajstinka), 1/10 (desetinka), 1/8 (osminka), 1/4 (četrtinka), 1/2 (polovinka), 3/4 (tričetrtinka), 4/4 (celinka).

Zelo znana spiralna oblika zgornjega dela glave (**polž**) velja za eno izmed najbolj prepoznavnih oblik v naravi in se imenuje **zlata** ali **Fibonaccijeva spirala** (matematična formula računanja zaporedja, ki ga dobimo tako, da seštejemo dve predhodni števili). Fibonaccijevo zaporedje najdemo tudi v naravi, na primer cvet sončnice, človeško uho, orkan ...

$$0 + 1 = 1 \quad | \quad 1 + 1 = 2 \quad | \quad 2 + 1 = 3 \quad | \quad 3 + 2 = 5 \quad | \\ 5 + 3 = 8 \quad | \quad 8 + 5 = 13 \quad | \quad 13 + 8 = 21 \quad | \quad 21 + 13 = 34 \quad | \\ 34 + 21 = 55 \quad | \quad 55 + 34 = 89 \quad | \quad 89 + 55 = 144 \quad \dots$$

Violina, ki ji starinsko rečemo tudi gosli, sodi med najmanjša **godala**. Nastala naj bi v 16. stoletju v severni Italiji, prvi opis violine je iz leta 1556. Leto prej pa je **Andrea Amati** izdelal violino s štirimi strunami.

Violino sestavljajo **glava** (polž, vijajnica in vijaki za uglasovanje), **vrat** (ubiralka za spreminjanje tonov) in **trup** (pokrov s *kobilico* in dvema *zvočnicama*, obod in dno). Izdelovalci godal (tudi violin) se imenujejo goslarji. Najbolj znani so italijanski **goslarji** – **Amati**, **Stradivari**, **Guarneri**. Najboljša goslarska delavnica pa je v italijanskem mestu **Cremona**.

G. Tartini.

Med znane violinske **virtuoze** (**Vivaldi**, **Paganini**, **Menuhin**) sodi tudi Pirančan **Giuseppe Tartini**, skladatelj, violinist in učitelj glasbe. V Padovi je ustanovil slovito šolo za violino **La scuola delle nazioni**, ki so jo obiskovali učenci iz raznih krajev Evrope. Zaradi tega se je učitelja Giuseppeja prijel vzdevek »Il maestro delle nazioni«.

Med najbolj znanimi deli Giuseppeja Tartinija je **Vražji trilček / Il trillo del diavolo**. Vražji zato, ker je po besedah Tartinija v sanje prišel sam vrag in ob njegovi postelji igral violino. Giuseppe si je zapomnil melodijo in tako je nastala njegova najbolj znana sonata. **Trilček** pa je tehnika oziroma melodični okrasek, pri katerem z enim prstom držimo glavni ton, z naslednjim pa čim večkrat v kratkem času pritisnemo na višje mesto in tako hitro menjavamo ton. Ko pa rečemo **Vrag v glasbi**, nimamo v mislih le vraga iz Tartinijevih sanj ali sonate, temveč tudi **interval** v glasbi, ki se imenuje **tritonus** in vsebuje tri cele tone. Na začetku so tritonus uporabili za izražanje napetosti ali zla v glasbi, ker pa zveni ostro in neprijetno, se ga je oprijel vzdevek **vrag v glasbi**.

Kako hitro lahko povežemo izdelovanje glasbil, glasbo, naravo in matematiko. Tudi Giuseppe Tartini jih je povezoval ter se poleg glasbe zelo ukvarjal tudi z matematiko, fiziko in filozofijo. * **Nada**

l'ultima un'azione del fu. D'Alto ha creduto di non potersi sottrarre dal di lui esame.

l'ultima un'azione del fu. D'Alto ha creduto di non potersi sottrarre dal di lui esame.

l'ultima un'azione del fu. D'Alto ha creduto di non potersi sottrarre dal di lui esame.

Reši naloge:

1. Letos mineva 250 let od smrti Giuseppeja Tartinija. Katerega leta je torej umrl?

a) 1692; b) 1770; c) 1800; č) 1870

2. K imenu in priimku zapiši pravilen poklic (na primer Andrea Amati – goslar)

- Andrea Guarneri –
- Niccolo Paganini –
- Antonio Vivaldi –
- Antonio Stradivari –
- Giuseppe Tartini – **VIOLINIST**.....

3. Nadaljuj zaporedje števil:

1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, _____, _____, _____, _____, _____, _____, 610.

4. Izloči vsiljivce:

- a) violina; b) lira; c) viola; č) violončelo;
d) kitara; e) citre; f) kontrabas

Manj znane besede:

struna – svilena, kovinska, plastična nit pri nekaterih glasbilih;

ubiralka – ozka, podolgovata deščica na godalih in brenkalih, ob katero se s prsti pritiskajo strune in s tem spreminja višina tonov;

kobilica – ploščica na trupu godala, čez katero so napete strune;

zvočnica – dve reži na sredini pokrova violine v obliki črke f;

virtuoz – kdor do popolnosti obvladuje tehniko kake umetnosti, navadno glasbene;

interval – razmerje med dvema tonoma.

* **Nada**

Odgovori: 1. b; 2. goslar, violonist, violinist, goslar; 3. 34, 55, 89, 144, 233, 377, 4, b, d, e.

Pisana filmska pomlad: razgibajte domišljijo na spletu med mladimi iz vse Evrope!

V nedeljo, 26. aprila 2020, se dogaja veliki **vseevropski dogodek EFA Evropska nagrada mladega filmskega občinstva!** Na njem si mladi med 12. in 14. letom brezplačno ogledate **tri nominirane filme**, ki so navdušili evropske najstnike – in med njimi kot prava filmska žirija **izglasujete slovenskega zmagovalca**. Glasove nato sporočite v nemški Erfurt, kjer na prireditvi v živo seštejejo glasove iz več kot 35 držav in razglasijo vseevropskega prejemnika nagrade.

Lahko rečemo, da ima glasbena Evrovizija zdaj tudi svojega mladega filmskega brata. Pokukajte na našo spletno stran **www.isolacinema.org** za vse podrobnosti in prijave, saj bo prireditev zaradi epidemije koronavirusa letos izjemoma potekala zgolj **prek spleta** (in ne v Art kinu Odeon v Izoli).

Poglejte spodnje fotografije iz filmov in poskusite uganiti, kateremu naslovu pripadajo.

a) ROCCA SPREMINJA SVET

(Rocca verändert die Welt, Katja Benrath, Nemčija, 2020)

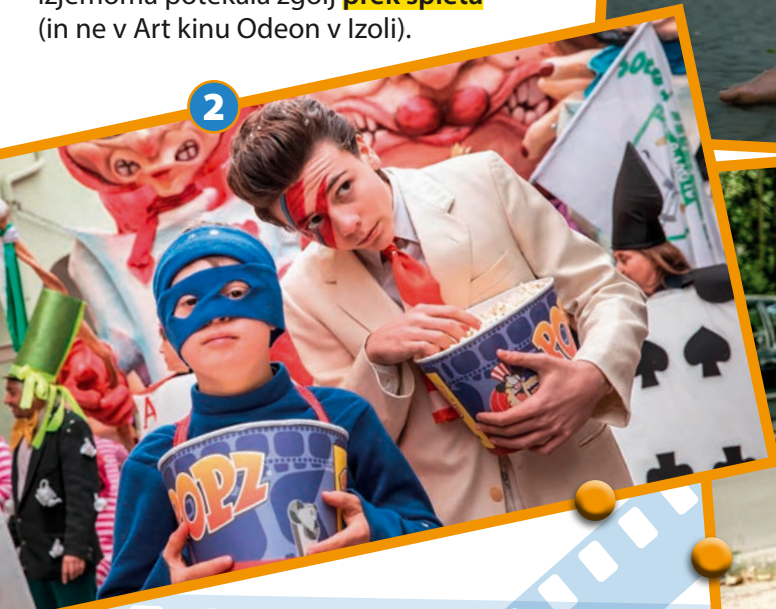
b) MOJ BRAT LOVI DINONZAVRE

(Mio fratello rincorre i dinosauri, Stefano Cipani, Italija/Španija, 2020)

c) NENAVALDEN TEDEN S TESSO

(Min bijzonder rare week met Tess, Steven Wouterlood, Nizozemska/Nemčija, 2020)

Filmski kot

Za mlade med 11. in 18. letom in učitelje (pa tudi radovedne starše) smo v zavodu Otok pripravili še **spletno poslastico**, kjer se boste lahko na zabaven način urili v znanju in uporabi filmskega jezika. Na čisto novi spletni strani **www.thefilmcorner.eu** boste od zdaj naprej lahko **v slovenščini preizkušali kratkočasne interaktivne vaje**. Če vas zanima **zvok**, boste na računalniku ustvarjali zvočno podlago filmskim izsekom. Morda vas zanima **montaža**, lahko boste sami sestavili sekvenco iz niza izbranih kadrov. In še in še, prostora za nove ideje ne bo zmanjkalo.

*Za pokušino lahko tokrat brez računalnika rešite preprosto vajo Pripovedovanje zgodb. Spodnje sekvence slik povežite v zgodbo svojega filma in to zapišite. Lahko se odločite, ali boste zgodbo zgradili okoli kakšnega lika ali okoli česa drugega po svojem izboru. **

Učitelji,

vabimo vas, da se nam v teh mesecih s svojimi učenci in dijaki pridružite pri testiranju spletne strani. Namenite nekaj šolskih ur učenju filmskega jezika in postali boste del mednarodnega projekta **Filmski kot (The Film Corner)**, ki ga podpira podprogram EU Ustvarjalna Evropa – MEDIA: poleg zavoda Otok in štirih partnerjev ga vodi italijanska kinoteka iz Milana. Za več informacij pišite Ani Cerar na **ana.cerar@isolacinema.org**

*Če vam tu zmanjka prostora, si vzamite svoj list in dokončajte zgodbo. Vaše zgodbe nam pošljite na **ana.cerar@isolacinema.org** in z veseljem jih bomo objavili, izžrebani avtor ene od zgodb pa bo prejel še brezplačne vstopnice za program Podmornica na 16. mednarodnem filmskem festivalu Kino Otok – Isola Cinema v Izoli!*

Prevoz soli iz solin v skladišča

V prejšnji številki smo spoznali orodje, s katerim so solinarji sol pobrali iz kristalizacijskih bazenov. Toda ali ste se kdaj vprašali, kako je sol prišla do naših ust in kakšno pot je morala narediti?

Solinarji so sol z gaverom pobrali iz *kavedinov* (kristalizacijskih bazenov) in jih z nečko (albolom), pozneje s samokolnico prenesli v hišna skladišča. Tam je bila sol varna pred slabim vremenom.

Hišno skladišče

Ko je bilo hišno skladišče polno, so morali sol prepeljati drugam. Prenesli so jo na ladje, ki so jo odpeljale do skupnih skladišč. Toda ladje, ki so jih uporabljali, niso imele motorja. Zato so jih solinarji morali iz kanalov v solinah z vrvjo odvléci do morja. Tam so ladje dvignile jadra oziroma so jih kasneje priklopili na vlačilec, ki jih je vlekel do skladišč.

Za prevoz soli v skladišča so uporabljali ladje različnih oblik in velikosti. Zaradi ozkih in plitkih kanalov v solinah so ladje morale biti manjše in s plitkejšim ugrezom.

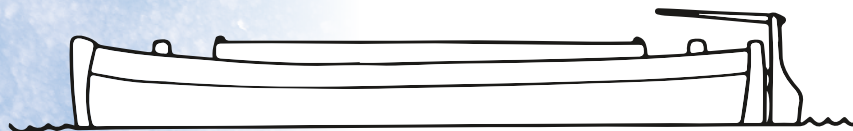
Do okoli leta 1950 so za lokalne prevoze soli uporabljali tipe plovil *batel*, *barkin*, *bracera*, *trabakola* ter druga manjša plovila. Pred približno 70 leti so v solinah kupili plovila *maona*, ki so bila namenjena samo za prevoz soli. Uporabljali so jih do leta 1969, ko je huda nevihta večino teh ladij uničila. Od takrat so sol iz solin prevažali s kamioni.

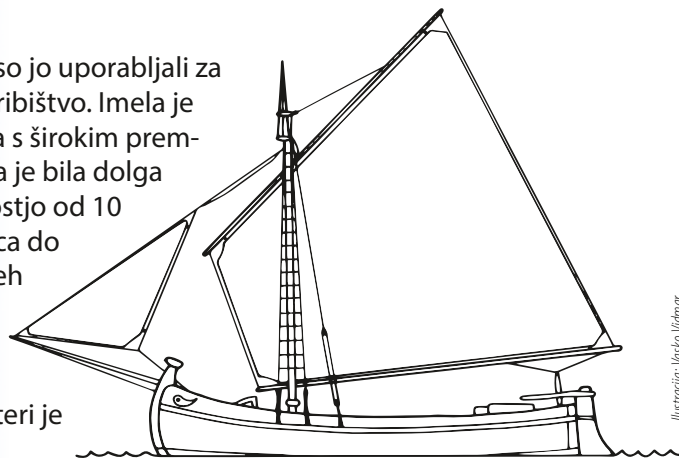
Foto: Božo Štajer

Vleka ladij po kanalu v solinah

Maona je bilo leseno tovorno plovilo brez lastnega pogona, namenjeno kratkim razdaljam. Uporabljali so ga za prevoz soli iz solin Fazan v Luciji ter Strunjanskih in Sečoveljskih solin v centralna skladišča. S soljo napolnjeno maono so do ustja kanalov vlekli z vrvmi. Na njej je bil delavec, ki je manevriral s krmilom. Na izhodu solin so jo privezali na vlačilec in sol pripeljali do skladišč. Maone so imele plitko dno, dolge so bile do 12 metrov, vozile pa so lahko do okoli 70 ton. V piranskih solinah je bilo to plovilo značilne črne barve.

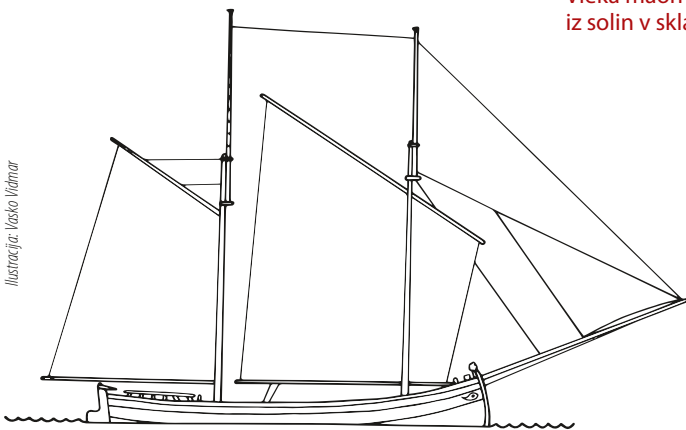
Bracera je bila jadrnica, ki so jo uporabljali za prevoz tovora in ljudi ter za ribištvo. Imela je značilno ovalno obliko trupa s širokim premcem in krmom. Enojambornica je bila dolga od 9 do 17 metrov, z nosilnostjo od 10 do 70 ton. Imela je od premca do krme pokrito palubo. Na obeh straneh premca so bile nameščene »oči«, ki so bile enake oblike in živih barv, pod njimi pa luknji, skozi kateri je tekla sidrna veriga ali vrv.

Natovarjanje
maone
v solinah

Vleka maon
iz solin v skladišca

Ilustracija: Vlasto Vidmar

Trabakola je bila tovorna jadrnica, ki so jo uporabljali tudi za daljše poti v Dalmacijo in Benetke. Pri prevozu soli je bila zaradi nosilnosti in vzdržljivosti eno ključnih plovil. Imela je podoben trup kot bracara. Spoznali smo jo lahko po značilnem premcu, ki je bil zavihan nazaj proti krmi. Tako kot bracara je tudi trabakola imela »oči«, za razliko od bracere pa je imela dva jambora. Ta plovila so bila dolga do 30 metrov, široka do 6 metrov in imela so do 2 metrov ugreza. Nosilnost se je glede na velikost gibala od 60 do 200 ton. * **Veronika**

Plovila in jadra so si bila med seboj različna, tudi po barvah.
Kakšna bi bila tvoja? Pobarvaj jih!

Kaj smo počeli?

Spoznavali smo
mednarodne
pomorske
signalne zastave.

Decembra smo
izdelovali novoletne okraske
iz materialov, ki jih lahko
naberemo ob morski obali.

Obiskali so nas piranski taborniki in se preizkusili
v pobiranju in pakiranju soli.

Inštitut za jezikoslovne študije

O jeziku

Človek je družbeno bitje, to pomeni, da se vključuje v skupine, oblikuje povezave in soustvarja skupnosti, ki imajo enake ali podobne interese. Da to lahko počne, uporablja sporazumevalno sredstvo – to je jezik. Včasih le enega, tistega, ki ga je po rojstvu najprej uporabil v družini, za uspešno sporazumevanje v družbi pa potrebuje tudi dva ali več jezikov. Večjezičnost je bila že v preteklosti dobrina, na primer Rimljani so bili latinsko-grško dvojezični, danes je znanje več jezikov nuja.

Kolikor nam je znano, se je pračlovek začel sporazumevati z glasovi, ki so postajali vse bolj smiselni, že pred več kot štirideset tisoč leti. Svoje bližnje je opozarjal na nevarnosti, jih vabil k sebi ali jih poučil, kje je najboljši lov ali kje je največ sočnih jagod za nabiranje. Prajezik nam je še danes skrivnost. Vemo pa, da danes uporabljamo več kot deset tisoč jezikov, več kot šest tisoč je opisanih in njihov besedni zaklad je zbran v slovarjih.

Legenda o babilonskem stolpu, ki so ga gradili Babilonci (prebivalci starodavne države v Mezopotamiji) in naj bi bil tako visok, da bi dosegel Boga v nebesih, pripoveduje o nastanku tujih jezikov. Vneti gradbinci so tedaj govorili le en jezik in so se lahko sporazumevali. Bog se je zbal njihovega nastopaštva, zmešal jim je jezike in se niso mogli več dogovarjati o gradnji stolpa (Genesis 11:1–9). Tako stolpa niso sezidali pa tudi

skupnega jezika niso več znali. Zato so se razšli. Da bi se lahko še naprej gibali med ljudmi in se z njimi sporazumevali, so se morali učiti »tujih« jezikov.

Pieter Bruegel starejši, Babilonski stolp, 1563, olje na leseno ploščo, 114 cm × 155 cm, Umetnostnozgodovinski muzej (Kunsthistorisches Museum) Dunaj

Raziskovalci preučujejo najrazličnejše vidike jezikovne rabe in ustvarjanja. Jezik sam sebe opisuje, z njim oblikujemo svoje misli, jih sporočamo drugim in sprejemamo informacije, z njim ustvarjamo književno umetnost. Temu pravimo, da ima jezik več funkcij. Slovenski jezik spada v družino slovanskih jezikov. Njegova vloga je predstavljati državo Slovenijo (državni jezik), v Italiji na primer je lahko manjšinski ali sosedski

jezik. V Evropi je tudi eden od triindvajsetih jezikov Evropske unije. Na našem obalnem območju in v Prekmurju, na dvojezičnih območjih naše države je pripadnikom italijanske in madžarske skupnosti slovenščina drugi jezik ali jezik okolja.

Vidna dvojezičnost v teh okoljih pomeni, da sta jezika manjšin, italijanščina in madžarščina, v Sloveniji zaščitena jezika in enakopravna v javni rabi.

V šolah na Obali in v Prekmurju se učenci učijo slovenščino in tudi drugi (manjšinski) jezik.

Jezik je tudi sredstvo, ki ustvarja, oblikuje in ohranja kulturne vrednote posameznega naroda: književnost, znanost, običaje in navade ter vse umetnosti, človeške izume in dosežke, ki jih opisuje ter s tem ohranja v narodni kulturni zakladnici.

Kjer se stikata dve ali se srečuje več kultur, se te dopolnjujejo in skupaj gradijo večkulturni prostor. Človek, ki sprejema vrednote večkulturnosti, je odprt za drugačnost in strpen do posebnosti drugih. Z znanjem in rabo več jezikov, poznavanjem in sprejemanjem medkulturnih posebnosti in razlik pridobi najboljšo popotnico za življenje. *

Dvojezične table v okolici Trsta

So ti kvizi všeč? Odgovori na naslednja vprašanja:

1. Ali si večjezičen/večjezična?
2. Koliko jezikovnih skupnosti sobiva v Kopru?
3. Kdaj praznujemo evropski dan jezikov?

Razmisli:

- Koliko jezikov se govori na tvoji šoli? Naštej jih!
- Ali imaš prijatelje/prijateljice, ki govorijo dva ali celo več jezikov? Katere?
- Tvoj najljubši jezik je ...

Če so jeziki tvoja strast, obiži spletno stran evropskega dneva jezikov! Tam boš izvedel/-a marsikaj o jezikih, poleg tega pa se lahko tudi zabavaš z igrami!

<https://edl.ecml.at/Home/tabid/1455/language/sl-SI/Default.aspx>

4. Najdi črke, ki jih uporablja slovenščina:

Α Σ ϊ μ Δ Ü w ł ö θ
 π ž Â Ø œ Ψ й Љ ã
 β ζ υ Δ å ε đ Ω h õ
 Ç ì щ d È ñ Φ f β ë
 ř Ő σ ĩ Ξ ě ж Ÿ ů Ъ
 ů č ĭ ž ć x ä Æ ś ú
 д л ŷ Ů í М Ñ i i ю

2. Vedno je težko reči, koliko kultur in jezikov sobiva na nekem mestu, saj je jezikov toliko, kolikor je govorcev, ki živijo v kraju. V Kopru lahko poleg zelo pomembne italijanske skupnosti najdemo tudi druge kulturne centre, ki predstavljajo preostale na tem prostoru zgodovinsko živčne skupnosti, kot so srbska, makedonska, bosanska in albanska, pa tudi na novo priseljene skupnosti, In zagotovo imate tudi vi sami prijatelje ali sorodce, ki govorijo rusko, nemško, angleško, nizozemsko ali francosko... skratka, slovenska obala je res bogata z jeziki in kulturami!
3. Evropski dan jezikov praznujemo vsako leto 26. septembra.
4. A, h, d, f, č, M, I

Igralci primorskih gledališč berejo pravljice

Foto: Ivan Loboda / arhiv Gledališča Koper

prvi
PRIZOR

V sodelovanju s knjigarnami ter knjižnicami iz Kopa, Trsta, Gorice in Nove Gorice s tem letom tri primorska gledališča – **Gledališče Koper, Slovensko stalno gledališče iz Trsta in SNG Nova Gorica** – pripravljamo skupen projekt **Igralci primorskih gledališč berejo pravljice**. V okviru tega projekta bodo dramski igralci omenjenih gledališč na izbranih lokacijah otrokom enkrat na mesec prebirali pravljice.

Koprsko gledališče se je zato povežalo s **Knjigarno Dom knjige** iz Kopa, ki najmlajšim poslušalcem v okviru Otroškega abonmaja že dve desetletji posreduje zgodbe iz zakladnice ljudskega in umetnega pravljicarstva. Pod jablano, na kateri lahko zrastejo jabolka, knjige, celo kakšen čudež, je konec februarja prebirala pravljico igralka koprškega gledališča **Tjaša Hrovat**. *

#GledališčeJeDoma www.facebook.com/GledalisceKoperTeatroCapodistria/

Rubrika Pesmice in pravljice za zajtrk, kosilo in večerjo

V Gledališču Koper vemo, da je otroštvo tesno povezano s pravljicami, ki s prispodobami za najmlajše govorijo o svetu odraslih. Zato bodo igralci in gostje našega gledališča **ob sredah in nedeljah ob 9.30** pod skupnim naslovom **Pravljice in pesmice za zajtrk, kosilo in večerjo** najmlajšim pripovedovali pravljice in pesmice. Dovolj jih bo za ves dan. Če pa si boste za vsak dan izbrali le eno, jih bo dovolj za nekaj dni.

Rubrika Gregor pripoveduje

Ob torkih na facebookovi strani našega gledališča poteka nova videorubrika. Poimenovali smo jo **Gregor pripoveduje**. V njej bo igralec Gregor Geč, ki v Gledališču Koper že vrsto let vodi gledališko šolo za najmlajše, pripovedoval avtorske zgodbe o človekovem najboljšem prijatelju. Zgodbe imajo naslov **Svet skozi pasje oči**. Posnetki bodo opremljeni s podnapisi ter tako razumljivi tudi gluhim in naglušnim.

Rubrika Skok v pravljico z Igorjem Štamulakom v živo

Dnevov, ki jih preživljamo doma, se zagotovo najmanj veselijo najmlajši. Zato smo se v Gledališču Koper odločili, da jih povabimo v gledališče. Ne v tisto pravo na Verdijeve ulici v Kopr, temveč v virtualno. Tu bodo otroci lahko **vsako soboto ob 10.30 (V ŽIVO!)** spremljali igralca Igorja Štamulaka in njegov **Skok v pravljico**.

otok

Svetilnik / Kulturni občasnik za mlade zanesenjake / Letnik XIII, številka 3 / Izdajajo: Gledališče Koper, za izdajatelja Katja Pegan; Pokrajinski muzej Koper, za izdajatelja dr. Luka Juri; Comunità Autogestita Costiera della Nazionalità Italiana di Capodistria, za izdajatelja Alberto Scheriani; Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper, za izdajatelja David Runco; Pokrajinski arhiv Koper, za izdajatelja mag. Nada Čibej; Otok – zavod za razvijanje filmske kulture, za izdajatelja Lorena Pavlič; Pomorski muzej – Museo del mare "Sergej Mašera" Piran – Pirano, za izdajatelja Franco Juri; Znanstveno-raziskovalno središče Koper, za izdajatelja prof. dr. Rado Pišot / Uredniški odbor: Samanta Kobal (urednica; info@gledalisce-koper.si), Brigita Jenko (brigita.jenko@pokrajinskimuzej-koper.si), Roberta Vincoletto (info@centro-combi.eu), Urška Bonin (urska.bonin@kp.sik.si), Nada Čibej (nada.cibej@arhiv-koper.si), Lorena Pavlič (lorena.pavlic@isolacinema.org), Veronika Bjelica (veronika.bjelica@gmail.com), Alenka Obid (alenka.obid@zrs-kp.si) / Lektorica slovenskega jezika Alenka Juvan / ISSN CS06-158X / Priprava slik Vek Koper / Spletna izdaja / Koper, april 2020 /